

PROGRAMA ȘCOLARĂ REPER OBLIGATORIU PENTRU UN DEMERS FLEXIBIL

Programa școlară este parte a Curriculumului național. Termenul de curriculum derivă din limba latină unde, printre altele înseamnă *drum către*.

Programa școlară descrie oferta educațională a unei anumite discipline pentru un parcurs școlar determinat.

Filosofia contemporană a educației a evidențiat diferența dintre o educație bazată pe **curriculum**, adică având ca element central la toate etajele sale *activitatea de proiectare* și *programa analitică*, care are în centrul activității didactice ideea de *programare* a traseului elevului către un țel cunoscut și impus doar de către adulți.

Conceptual, **programele școlare actuale**, se diferențiază de „programele analitice” prin accentul pe care îl pun pe interiorizarea unui mod de gândire specific fiecărui domeniu transpus în școală prin intermediul unui obiect de studiu, nu pe succesiunea conținuturilor și pe numărul de ore alocat lor.

Actualele programe școlare subliniază importanța rolului reglator al achizițiilor elevilor în plan **formativ**.

Centrarea pe competențe reprezintă modalitatea care face ca sintagma **centrarea pe elev** să nu rămână o lozincă fără conținut.

Proiectarea curriculumului pe competențe vine în întâmpinarea cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează în mod exemplar transferul și mobilizarea cunoștințelor și a deprinderilor în situații/contexte noi și dinamice.

Modelul de proiectare curriculară centrat pe competențe simplifică structura curriculumului și asigură o mai mare eficiență a proceselor de predare/învățare și evaluare. Acesta permite operarea la toate nivelurile cu aceeași unitate: competența, în măsură să orienteze demersurile agenților implicați în procesul de educație:

- conectorii de curriculum;
- specialiștii în evaluare;
- profesorii;
- inspectorii;
- elevii;
- părinții.

Fără a intra în detalii conceptuale, formulăm câteva definiții de lucru necesare pentru explicarea manierei în care au fost concepute programele școlare.

Definim **competențele** ca fiind ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi dobândite prin învățare; acestea permit identificarea și rezolvarea în contexte diverse a unor probleme caracteristice unui anumit domeniu.

Structura programei școlare cuprinde: o notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și conținuturi, valori și atitudini, sugestii metodologice.

-Competențele generale se definesc pe obiect de studiu și se formează pe durata învățământului liceal. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale elevului.

-Competențele specifice se definesc pe obiect de studiu și se formează pe parcursul unui an școlar. Ele sunt derivate din competențele generale, fiind etape în dobândirea acestora. Competențelor specifice li se asociază prin programă unități de conținut.

Componenta fundamentală a programei este cea referitoare la competențe specifice și conținuturi.

Pentru a asigura o marjă cât mai largă de acoperire a obiectelor de studiu, s-a pornit de la o diferențiere cât mai fină a **etapelor unui proces de învățare**. Acestea le corespund categoriei de competențe organizate în jurul câtorva **verbe definitorii**, ce exprimă complexe de operații mentale:

1. **Receptarea** - concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- identificarea de termeni, relații, procese;
- observarea unor fenomene, procese;
- perceperea unor relații, conexiuni;
- nominalizarea unor concepte;
- culegerea de date din surse variate;
- definirea unor concepte.

2. **Prelucrarea primară** (a datelor) - concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- compararea unor date, stabilirea unor relații;
- calcularea unor rezultate parțiale;
- clasificarea datelor;
- reprezentarea unor date;
- sortarea-discriminarea;
- investigarea, descoperirea, explorarea;
- experimentarea.

3. Algoritmizarea - concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- reducerea la o schemă sau model;
- anticiparea unor rezultate;
- remarcarea unor invarianți;
- reprezentarea datelor;
- rezolvarea de probleme prin modelare și algoritmizare.

4. Exprimarea - concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- descrierea unor stări, sisteme, procese, fenomene;
- generarea de idei;
- argumentarea unor enunțuri;
- demonstrarea.

5. Prelucrarea secundară (a rezultatelor) – concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- compararea unor rezultate, date de ieșire, concluzii;
- calcularea, evaluarea unor rezultate;
- interpretarea rezultatelor;
- analiza de situații;
- elaborarea de strategii;
- relaționări între diferite tipuri de reprezentări, între reprezentare și obiect.

6. Transferul, care poate fi concretizat prin următoarele concepte operaționale:

- aplicarea în alte domenii;
- generalizarea și particularizarea;
- integrarea unor domenii;
- verificarea unor rezultate;
- optimizarea unor rezultate; i:
- transpunerea într-o altă sferă;
- negocierea;
- realizarea de conexiuni între rezultate;
- adaptarea și adecvarea la context.

Competențele generale ce se urmăresc a fi formate la elevi pe parcursul treptei liceale de școlarizare

precum și competențele specifice fiecărui an de studiu, derivate din acestea, se stabilesc pornind de la modelul de generare prin gruparea categoriilor de concepte operaționale în funcție de dominantele avute în vedere.

- **Valorile și atitudinile** apar în mod explicit sub forma unei liste separate în programa fiecărui obiect de studiu. Ele acoperă întreg parcursul învățământului liceal și orientează dimensiunile *axiologică și afectiv-attitudinală* aferente formării personalității din *perspective fiecărei discipline*. Realizarea lor concretă derivă din activitatea didactică permanentă a profesorului, constituind un implicit al acesteia.

Valorile și atitudinile au o importanță egală în reglarea procesului educativ ca și competențele – care acoperă dimensiunea cognitivă a personalității - dar se supun altor criterii de organizare didactico-metodică și de evaluare.

- **Sugestiile metodologice** cuprind recomandări generale privind metodologia de aplicare a programei.

Aceste recomandări se pot referi la:

- desfășurarea efectivă a procesului de predare/învățare, centrat pe formarea de competențe;
- identificarea celor mai adecvate metode și activități de învățare;
- dotări/materiale necesare pentru aplicarea în condiții optime a programei;
- evaluarea continuă.

Dincolo de structura unitară a programelor școlare, curriculumul național actual propune o **ofertă flexibilă**,

ce permite profesorului **adaptarea** cadrului formal la *personalitatea sa și la specificul clasei de elevi* cu care lucrează. Elementele care asigură acest **reglaj** sunt:

- posibilitatea intervenției profesorului în succesiunea elementelor de conținut, cu condiția asigurării coerenței tematice și a respectării logicii interne a domeniului;
- lipsa prescrierii de la centru a intervalului de timp alocat elementelor de conținut;
- posibilitatea modificării, a completării sau a înlocuirii activităților de învățare, astfel încât acestea să permită un demers didactic personalizat.